

ANDERS MORTENSEN OCH RIKARD SCHÖNSTRÖM,
CENTRE FOR SCANDINAVIAN STUDIES
COPENHAGEN – LUND

SVENSK LITTERATURVETENSKAP OCH SKANDINAVISKA STUDIER I UTlandet

Litteraturvetenskaplig forskning vid svenska lärosäten ägnas i stor utsträckning svensk litteratur. Omvänt är det inhemska akademiska studiet av svensk litteratur hänvisat till litteraturvetenskapliga institutioner, eftersom avdelningarna för nordiska språk hos oss, till skillnad från hur det förhåller sig i exempelvis Danmark och Norge, endast i begränsad omfattning sysslar med forskning i skönlitteratur. Jämför man de disciplinära ramarna för svenskinriktade litteraturstudier med motsvarande villkor vid de lärosäten utanför Norden som bedriver "Scandinavian studies", blir asymmetrin iögonfallande. "Scandinavian Studies" inbegriper inte bara språk och litteratur utan i princip *all* humanistisk utbildning och forskning som är inriktad på ett nordiskt stoff eller nordiska förhållanden. Följaktligen erbjuder "Scandinavian Studies" särdeles goda möjligheter för tvärdisciplinära och internationella kontakter.

Ur en internationell synvinkel hör det svenska ämnet "Litteraturvetenskap" utan tvivel hemma i den världsomspännande skandinavistiken, men kontakten med utländska akademiska institutioner ställer ämnet inför praktiska och taktiska utmaningar. Ett talande exempel är att det internationella masterprogrammet "Literature Culture Media" vid Lunds universitet som en av sina studiegångar sedan starten har erbjudit "Scandinavian Studies" som en internationell matchning till "General Literature" (den engelska beteckningen för det mer svenskinriktade "Litteraturvetenskap"). Skälet till det är att sökande som har studerat nordisk litteratur och kultur vid utländska lärosäten ska kunna antas till utbildningen och att deras examina på programmet ska vara gångbara och konkurrenskraftiga när de söker sig vidare inom den internationella skandinavistiken. Ett annat krav är givetvis att forsknings- och utbildningsutbytet mellan

institutioner med inriktning mot skandinaviska studier i och utanför Norden måste bli betydligt vitalare än vad som hittills varit fallet.

2010 startade Centre for Scandinavian Studies Copenhagen-Lund (CSS) sin verksamhet. Dess övergripande målsättning var just att upprätta och vidmakthålla goda förbindelser mellan skandinavister inom och utom Norden. Fördelarna med att etablera en sådan internationell hemvist för studiefältet i Skandinavien tedde sig uppenbara. Placeringen i Köpenhamn och Lund motiverades också av de nära relationerna mellan Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab vid Köpenhamns universitet och Språk- och litteraturcentrum vid Lunds universitet, som sedan starten har ansvarat för verksamhetens uppbyggnad. Med en permanent administrativ bas i Lund har CSS under senare år dessutom haft täta kontakter med en rad andra utbildnings- och forskningscentra i och utanför Norden. Centret har därmed utvecklats till en internationellt tongivande organisation för samarbete inom forskning, utbildning och informationsutbyte i "Scandinavian Studies".

En av CSS:s viktigaste uppgifter är att *exportera* den skandinaviskt orienterade forskningen och utbildningen vid Lunds universitet och Öresundsregionen till skandinavister i andra länder. Detta sker framförallt genom att skapa symposier, konferenser, forsknings-samarbeten, kurser och publikationer för utländska forskare, doktorander och masterstudenter. En annan huvuduppgift är att *importera* ett internationellt perspektiv till den forskning och utbildning i skandinaviska studier som bedrivs här hemma. Många forskare och lärare vid våra institutioner har insett att ett strikt nationellt studium av nordiska språk och nordisk kultur inte längre är hållbart i en värld som präglas av globalisering. Följaktligen försöker CSS studera den nordiska kulturen i förhållande till andra kulturer, både västerländska och icke västerländska, och fokusera på sådana teman som utmärker Norden i ett internationellt sammanhang, exempelvis frå-

gor som berör modernitet och välfärd, natur och miljö, jämlikhet och genus samt barn- och ungdomskultur.

För att kunna bedriva sin verksamhet på ett framgångsrikt sätt lanserade CSS vid Språk- och litteraturcentrum i Lund hösten 2013 en webbportal i skandinaviska studier. *International Web Community for Scandinavian Studies* (IWCSS), som den kallas, är den enda i sitt slag i världen. Den innehåller länkar till akademiska organisationer, publikationer, projekt och nätresurser med skandinavisk-nordisk inriktning världen över och sprider kontinuerligt relevant information om aktuell forskning och utbildning till den globala nätgemenskapens medlemmar (se CSS:s hemsida css.lu.se). För att tillgodose de stora behoven av en gemensam och stadigvarande hemvist för världens skandinavister, med goda villkor för informationsutbyte och samverkan, försöker CSS kontinuerligt utveckla samarbeten med andra likasinnade organisationer, exempelvis International Association for Scandinavian Studies (IASS), de nordamerikanska forskarorganisationerna the Society for the Advancement of Scandinavian Studies (SASS) och the Canadian Interdisciplinary Association for Research on Scandinavian and Nordic Culture (AASSC), Föreningen Norden, Svenska institutet (SI) och den samnordiska organisationen för Nordenundervisning i utlandet (SNU) samt Facebook-gruppen Scandinavian Scholars med cirka fyratusen deltagare världen över.

IWCSS:s betydelse som hemvist för skandinavistisk forskning, utbildning och informationsförmedling har stärkts väsentligt genom CSS:s internationella konferenser, inte minst de som hölls i Lund i juni 2017 med namnet *Rethinking Scandinavia* respektive i maj 2019 under titeln *Scandinavian Languages and Literatures World Wide. Prospects and Challenges*. I anslutning till den första av dessa inrättade CSS den gren av IWCSS där olika slag av nätbaserad publiceringsverksamhet bedrivs. Här utges och tillgängliggörs bland annat nätpublikationen *Rethinking Scandinavia*.

Under 2022 kommer CSS att arrangera en konferens med anledning av sitt EU-finansierade projekt *Språkliga barriärer i Öresundsregionen* (den 27 januari), ett symposium kallat "Nordisk design i världen" (den 19 april) och en stor internationell konferens kring temat "Nordisk humor i världen" (den 24–27 augusti). Samtliga arrangemang kommer att äga rum i Lund (för mer information, se css.lu.se).

Under 2021–22 initieras ytterligare några verksamheter för akademisk internationalisering vid CSS. I samarbete med Svenska institutet administreras (med första utlysning den 20 oktober 2021) ett mobilitetsstöd som underlättar för svenska universitetslärare att bedriva undervisning vid och etablera samarbeten med skandinavistiskinstitutioner ute i Europa. CSS och Svenska institutet har dessutom kommit överens om att från hösten 2022 till 2024 arrangera ett antal seminarier för att befrämja forskningssamarbeten mellan svenska lärosäten och skandinaviskt orienterade institutioner i Europa. Dessa sammankomster ska äga rum på strategiskt valda lärosäten i anslutning till de större sammandragningar för utlandslektorer

och föreläsare för svensk kulturförmedling som SI brukar arrangera i olika europeiska kulturregioner.

Utanför Norden finns det inte mindre än cirka 230 akademiska institutioner eller organisationer som ägnar sig åt studier i nordiska språk och nordisk kultur. Vid åtminstone ett femtiotal av dessa pågår avancerad och någorlunda omfattande forskning i svensk litteratur. Man kan således konstatera att det i utlandet finns betydligt fler studenter och forskare som sysslar med svensk litteratur än i Sverige! Tyvärr har denna undervisning och forskning inte alltid fått den uppmärksamhet här hemma som den förtjänar. För att råda bot på den bristen har *Tidskrift för litteraturvetenskap* i samråd med CSS erbjudit ett antal prominenta föreläsare för utländska skandinaviska institutioner att i kommande nummer av tidskriften kortfattat presentera sin verksamhet. Vår förhoppning är att dessa presentationer inte bara ska belysa vårt gemensamma studieobjekt från nya och spännande synvinklar utan också stimulera internationella kontakter och samarbeten kring svensk litteratur.